

L'esport, una potencial eina formativa

■ **CARLES GONZÁLEZ ARÉVALO**

Professor de l'INEFC-Barcelona

Un 2004 esportiu... i molt educatiu

Aquest 2004 ha estat declarat pel Consell de la Unió Europea i el Parlament Europeu com a "Any europeu de l'Educació mitjançant l'esport". És una oportunitat única per parlar i reflexionar plegats sobre el potencial educatiu de l'esport. No és l'any europeu de l'Esport, ni tampoc l'any europeu de l'Educació Física; és l'any europeu de l'Educació mitjançant l'Esport. Dit d'una altra manera: durant el 2004, els governs dels diferents països europeus es preocuparan de promoure l'Esport com a eina educativa.

Ara bé mentre, d'una banda, des de les institucions europees superiors es parla de l'esport com a eina i vehicle educatiu, de l'altra, veiem com cada dia més, l'esport d'elit inunda, aclapara i algunes vegades col·lapsa el nostre entorn, amb uns valors que, malauradament, cada cop en més ocasions, són certament contradictoris amb l'esport educatiu. No cal dir que m'estic referint bàsicament a l'inefable negoci mediàtic –calia que aparegués aquest terme– anomenat futbol professional. Dia rere dia, es multipliquen les declaracions, fets, accions realitzades per persones i personatges, que són absolutament contraposades a la promoció educativa de l'esport i que, a més a més, són aquestes declaracions, fets i accions allò que més arriba a aquells a qui volem educar a través de l'esport: el jovent.

Veiem, doncs, que no sempre és fàcil de relacionar de forma positiva l'esport i l'educació i, per tant, en aquest Any Europeu de l'Educació mitjançant l'Esport, les institucions europees tenen un gran repte entre mans, el qual hem de contribuir a superar els professionals de l'educació en l'àmbit de l'activitat física i es-

portiva (monitors, professors, entrenadors...). Cal que ens hi impliquem, perquè l'esport és un element fonamental en la nostra cultura i no podem deixar que es vegi absolutament ofegat pels valors negatius que veiem contínuament al nostre entorn; n'hem de rescatar els valors intrínsecs i potenciar-los en la nostra tasca diària. Com? Fent propostes, manifestant-nos, però sobretot formant persones crítiques (siguin alumnes, jugadors, usuaris...); crítiques amb allò que els arriba de totes bandes en l'anomenada societat de la informació (desinformació, com diuen alguns?) en què vivim.

Aquest és el bon camí i per fer-ne un tros, talment com si es tractés del Camí de Santiago, he elaborat aquest article en què, a part de certes reflexions obligades, faig un seguit de propostes, de mesures que pretenen ésser una modesta guia per ajudar a tots els qui d'una manera o altra eduquem a través de l'esport.

Tal i com he anat anunciant, el fet d'associar esport d'alt nivell o esport d'alt rendiment i educació no és gens fàcil. És més, poden arribar a ser termes antagònics. Si afinem més i centrem l'anàlisi en el que s'esdevé en el futbol professional del nostre país diumenge rere diumenge, el binomi esport-educació es trenca del tot. I és una pena, una autèntica llàstima.

El cas del futbol professional

El futbol professional actua com a "efecte mirall" de molts nens i nenes. És el que podríem batejar amb el títol de "Quiero ser como Beckham"; d'una interessant pel·lícula que relaciona precisament es-

port i educació. Però, què té el futbol per haver-se convertit en un autèntic esport de masses? Per què el futbol és l'esport rei en el nostre país?

- Hi ha un gran nombre de fitxes federatives tant de futbol com de futbol sala. Com a indicador ens pot ser útil l'estadística de participació en els Jocs Escolars a Catalunya durant el curs 2000- 2001. Els participants inscrits a futbol i futbol sala representen gairebé la meitat de les llicències totals. Tot això sense comptar amb l'esport federat no escolar que abastaria un ampli ventall d'edats.
- Hi ha moltes competicions o lligues populars on grups d'amics o companys de feina queden un dia a la setmana per fer el "partidet" de futbol, futbol sala o futbol 7 i... per què no?, la cervesa posterior.
- El futbol mou un gran nombre d'espectadors dels equips professionals, però també dels amateurs i dels equips de nens i nenes en edat escolar.
- Un tant per cent molt elevat de la població és d'un equip o altre i, en molts casos, hi ha un veritable sentiment d'adhesió i identificació amb uns colors determinats, amb una bandera, amb un territori.
- Al voltant del futbol, hi ha un *merchandising* que genera una gran quantitat de diners: venda de samarretes, objectes de regal, de consum, amb els colors dels diferents equips, les botigues dels equips grans...
- Els jugadors s'han convertit en autèntiques estrelles mediàtiques com a esportistes: "jo de gran vull ser com..." Però darrerament també com a sex símbols, la qual cosa fa que el futbol acapari l'atenció de moltes noies adolescents poc

interessades en aquest esport. El cas més emblemàtic és el de Beckham, del Reial Madrid, un jugador que omple més pàgines de revistes del cor que no pas les pròpiament esportives.

- Molts nens i nenes que juguen en les categories inferiors dels grans equips formant part del planter, somnien a arribar al primer equip.
- Molts més nens i nenes que juguen amb altres equips somnien a ser fitxats per grans clubs
- El futbol mou quantitats desorbitades de diners (contractes milionaris, traspassos forassenyats, entrades molt cares, quotes de socis altes...). Les fitxes dels jugadors professionals han sortit de mare; i no sembla que hi hagi gaire intenció d'aturar-ho.

El potencial educatiu del futbol

Un cop demostrada la gran influència que pot exercir en els nens i nenes del nostre país el futbol professional, estem en disposició d'afirmar que el futbol té un potencial educatiu que canalitzat de forma correcta podria servir per educar i formar futurs ciutadans més cívics, més ben educats.

El que s'esdevé en un terreny de joc és una mena de "fotocòpia reduïda" d'una societat. Una reducció de la vida real. I com a reducció és una forma més assequible per treballar i adquirir un seguit de valors que són del tot vàlids en la nostra vida diària. Tenir, doncs, la possibilitat d'observar i participar en l'esport activament pot ser una font d'adquisició de valors per viure en societat.

Llàstima que tot el maremàgnum econòmic i social que genera el futbol d'alt nivell derivi dia rere dia en tristos episodis de contravalors, convertint aquest tipus d'esport, en un esport que educa, per desgràcia, en l'adquisició de contravalors i no en valors com ens agradaria que fos. En aquest sentit, podríem parlar del futbol d'alta competició com a un esport antieducatiu.

Podem dir, doncs, que el futbol professional té un gran potencial educatiu que no s'aprofita. D'una banda, el futbol, com a esport, és un entorn ideal per al desenvolupament de valors socials com ara el respecte, la solidaritat, la cooperació, però quan parlem de futbol professional molts cops el que es transmet són contravalors, com ara l'exclusió, la violència, la mentida, l'engany i l'individualisme exagerat. Tot plegat és fruit del fet que la finalitat en el futbol professional és l'èxit per damunt de tot i la dèria de guanyar a qualsevol preu, fins i tot serveix per justificar conductes certament reprovables que provenen de tots aquells que formen part de l'entorn d'aquest esport (directius, jugadors, espectadors, entrenadors...).

Aquest component de l'èxit per damunt de tot ens està portant a situacions com les descrites per Gutierrez Sanmartín en un dels seus llibres:¹

[...] las frecuentes faltas y juego sucio en los partidos de futbol, las agresiones y auténticas guerras entre espectadores y seguidores de distintos equipos y los abundantes insultos y ofensas personales en diversos ambientes deportivos, enturbian el disfrute lúdico del juego y del espectáculo como tal.

Si a això hi afegim que són precisament aquestes situacions les que ens bombardegen des dels mitjans de comunicació i són seguides de ben a prop pel públic jove, estem davant d'un còctel difícil de pair.

El cas "Roberto Carlos", tan sols un exemple

Per il·lustrar aquesta reflexió tenim al nostre abast una infinitat d'exemples. Podria haver-ne escollit un de qualsevol. Analtzaré un dels més recents apareguts en premsa i televisió. Essent sincer, l'exemple que ara comentaré, va ser el detonant per atrevir-me a redactar aquest article: l'agressió de Roberto Carlos a un jugador del Bayern de Munic, en un partit de Champions el passat 25 de febrer. L'argentí Demichelis va realitzar una dura entrada a Roberto Carlos; l'àrbitre va xiular

falta i li va mostrar la targeta groga. Un cop a terra el jugador del Reial Madrid va donar un cop de puny a la cara del centre-campista del Bayern. L'àrbitre no va veure aquesta agressió posterior i per tant, no ho va fer constar a l'acta.

El jugador argentí fa una entrada molt forta i Roberto Carlos s'hi torna. Lleig. Quantes vegades hem viscut una situació semblant en categories inferiors? Prendre's la justícia per compte propi no és precisament un valor a transmetre al jovent actual. "Ull per ull, dent per dent." I no només en el món de l'esport. Tristos esdeveniments que s'han anat produint en la nostra societat ens fan pensar, com deia Gandhi que si continuem amb l'"ull per ull... ens quedarem tots cecs".

El "currículum ocult" del futbol

Analtzant aquest fet ens podem adonar que el problema ja no és tant si va haver-hi agressió o no. Això és indiscutible. Tothom ho ha vist. Tothom ho accepta. El que es discuteix és que si l'àrbitre no ho va veure en el terreny de joc i per tant no ho va fer constar en acta, per què ha de ser sancionada l'acció? Entre els "futboleros" existeix un "currículum ocult" que es transmet des de ben petits i que ensenya que tot el que passa al camp... es queda al camp. Roberto Carlos, quan va conèixer la sanció que li havien imposat, va comentar: "esta gente nunca ha jugado al fútbol y no sabe lo que se siente en un campo. Sentado fumando y bebiendo ante una tele es fácil sancionar". El mateix àrbitre, quan va veure per televisió les imatges va comentar amb bon criteri, que si ho hagués vist li hagués tret la targeta vermella directa a Roberto Carlos. Però com que no ho va veure "in situ", tot i que el vídeo és molt clar, llavors no és possible canviar res i no es pot castigar l'acció violenta de Roberto Carlos. Sense entrar en el judici de si la falta del jugador argentí era mereixedora o no de targeta vermella directa, sí que és cert que l'acció va ser castigada per l'àrbitre.

¹ Citat per M. Prat i S. Soler a *Actitudes, valores y normas de la educación física y el deporte*, Barcelona, INDE, 2003, pàg. 103.

És a dir, va veure la falta, la va xiular i la va sancionar amb targeta. Des del meu punt de vista, si una agressió mai no és justificable, encara ho és menys si el jutge del partit ha castigat l'acció del jugador que ha comès la falta que ha desencadenat l'agressió posterior. Filant prim, el jugador del Bayern s'ha vist doblement sancionat: d'una banda, reglamentàriament amb una targeta i de l'altra, de forma violenta i antiesportiva amb una agressió.

Hi ha moltes més normes entre jugadors que no estan escrites, que no formen part del reglament, però que són sagrades: anar a parlar/protestar a l'àrbitre amb les mans al darrere (sembla que així ja tens via lliure per protestar), intentar posar la pilota ben endavant a l'hora d'executar una falta, col·locar la tanca defensiva escurçant les passes assenyalades per l'àrbitre, anar al córner contrari a perdre temps quan el teu equip va guanyant, fer faltes que molts comentaristes qualifiquen de "tàctiques", com si provocar una falta estigués justificat des d'un punt de vista estratègic, etc. Curiosament, la gran majoria són petites trampes o actituds poc esportives; amb una excepció. Hi ha una actitud que, estigui com estigui el resultat, passi el que passi en el terreny de joc, sempre es respecta: llençar la pilota fora quan un jugador de l'equip contrari s'ha fet mal i tornar-la-hi després. No entrarem a analitzar, però, en quin punt del terreny de joc s'acostuma a tornar la pilota. És una de les poques situacions del "currículum ocult" del futbol que transmet un valor positiu; just abans però, és possible que s'hagi produït una dura entrada tàctica intencionada, però això sí, som uns "senyors" i enviem la pilota fora perquè sigui atès l'adversari després de tan desgraciat entrebanc.

La sanció del Comitè de competició

Continuem amb el cas Roberto Carlos. El Comitè, després d'haver analitzat les imatges que els arriben de TV, es reuneix i decideix castigar l'acció del jugador amb dos partits. Resulta, tanmateix, que la sanció podria haver estat fins de tres par-

tits, però tan sols el castiguen amb dos perquè consideren com a atenuant el fet que ha estat una reacció a una entrada d'un rival.

No vull jutjar si dos o tres partits són pocs, i en la línia d'allò que comentava en el punt anterior, el que em sembla molt greu és que sigui un atenuant respondre una acció del joc que, a més a més, ha estat castigada per l'àrbitre. A partir de la decisió del Comitè es comencen a publicar comentaris que surten a la premsa i la televisió, que a vegades poden arribar a ser fins i tot més perjudicials que la mateixa acció de Roberto Carlos.

Butragueño, director esportiu del Reial Madrid, va dir que amb aquest precedent es podia córrer el risc que tots els clubs enviessin vídeos al Comitè quan es produeixi una acció en contra dels seus interessos.

Entrem ara en una de les més típiques reaccions de la part castigada. Quan crides l'atenció a un jove (i no tan jove) per una cosa que ha fet malament, la primera reacció acostuma a ser: "però, què he fet? Aquesta primera expressió el futbolista la manifesta aixecant els braços immediatament després de provocar una falta com dient: "no l'he tocat", "jo no he fet res". Quan dones les explicacions adients i el jove es veu sense sortida, llavors arriba la segona reacció: "aquell també ho ha fet i no li has dit res". Aquesta reacció la va tenir el mateix president del Reial Madrid, Florentino Pérez quan li va comentar al president de la Reial Societat que ells també podrien demanar una sanció per al brasiler Edmilson per donar-li un cop de puny a Alkiza durant el partit de la Champions Reial Societat-Lyon. O el mateix jugador sancionat quan va declarar que "esta pena no está escrita en ningún libro. Si he agredido, que me impongan los cuatro partidos; si no, que me quiten la sanción. Está claro que hay que cambiar el reglamento. Esto no puede seguir así". Roberto Carlos, per intentar justificar-se i sobretot, perquè li retirin els partits de sanció, suggereix un canvi en la reglamentació. Potser té raó; la seva reacció és de quatre partits si així ho assenjala el reglament.

Van ser molt curioses, també, les declaracions de jugadors d'altres equips que, si fa

o no fa, deien que s'ha d'entendre que un jugador en un moment determinat tingui un "calentón"; cal també, però, entendre que l'agressió posterior és una conducta contrària a l'esperit del joc i com a tal ha de ser sancionada. És l'única manera d'aprendre i evitar que torni a passar.

En una ocasió, com a entrenador d'un equip infantil de futbol sala que jugava en la lliga del Consell de l'Esport, tenia un jugador que marcava la diferència quan tenia la pilota als peus. Anàvem guanyant dos a zero, però aquest jugador va rebre durant tot el partit entrades fortes per part de jugadors de l'equip contrari. Amb tota la paciència del món va anar aguantant fins que es va plantar davant de l'àrbitre i li va dir cridant: "estoy hasta los c..." Immediatament després d'aquesta acció demano canvi a l'àrbitre i em diu: "Però si no tens banqueta". "És igual, jugarem amb un jugador menys, però no puc permetre actituds d'aquesta mena, encara que tingui tota la raó del món", li vaig dir jo. Vam perdre tres a dos. Però, des del punt de vista educatiu, aquest mateix jugador, els seus companys i jo mateix vam guanyar molt més enllà del resultat final. Per acabar amb aquest cas, una última declaració de Roberto Carlos, que pot resumir el fons i la forma del que va succeir: "lo único que hice fue defenderme de una entrada muy fuerte". Amb tots els meus respectes Roberto: és per aquesta raó que hi ha un àrbitre. L'àrbitre hi és, entre d'altres coses, perquè els jugadors no apliquin la justícia pel seu compte. El que va fer el jugador contrari està malament, no s'ha de fer, però l'àrbitre ho ha vist i ho ha castigat. Què més vols? Potser allò que vols és perjudicar el teu equip, perquè si t'arriba a veure l'àrbitre agredint un adversari, hagués estat el teu equip el que s'hagués quedat amb un home menys. Perquè una falta en un moment del joc és una acció castigada dins el reglament. Una falta, quan la pilota està fora de joc, és una agressió i un acte violent.

A vegades, però, el vídeo sí que serveix

Butragueño va dir que "rearbitrar los partidos es ir matando al fútbol". Descubrim

l'entrellat d'un altre fet sorprenent. Resulta que en un partit també molt recent entre el Barça i el Deportivo de la Corunya, aquest mateix mes de març, Motta, jugador del Barça va ser doblement amonestat per dues "suposades" entrades fora de to. Dic suposades, perquè ni l'una ni l'altra van tenir com a protagonista Motta. L'àrbitre el va veure a ell i va ser sancionat amb dues targetes grogues i per tant, expulsat. En el terreny de joc l'àrbitre és qui mana, això diuen. Però vet aquí que els serveis jurídics del FC Barcelona van enviar la cinta de vídeo al Comitè de Competició per demostrar que l'àrbitre va cometre una errada humana. No cal dir res més. Efectivament, el Comitè retira ambdues targetes. Ara el vídeo sí que serveix com a prova i ningú de l'entorn esportiu ha alçat la veu en contra del seu ús. El futbol professional ja ho té això, incoherències. Cal remarcar, parlant d'aquest partit, d'una nova mostra de l'anti *fair play* del futbol professional: cap jugador del Depor, ni aquells que havien rebut les faltes, van apropar-se a l'àrbitre per dir-li que no havia estat Motta. Sembla que en el futbol d'alt nivell tot s'hi val. I tot... no s'hi val.

El gran perill: l'esport en edat escolar

El gran perill és que tots aquests contravalors que, ens agradi o no, transmet el futbol d'alt nivell, sobrepassin aquesta esfera esportiva tan selecta, arribin a l'esport de base, a l'esport en edat escolar i es reproduïxin de la mateixa manera. I aquest perill s'està donant. És evident que un dels factors desencadenants d'aquest fet és l'acció dels mitjans de comunicació i, molt especialment, de la televisió.

Un dels més potents àmbits d'educació informal per als infants i joves és la televisió; és un mitjà atractiu, persuasiu, que realment genera models negatius a imitar i també alguns models –pocs– positius. Però, tal i com assenyala Salvador Cardús² en el seu darrer llibre *Ben educats* "no és raonable esperar que la televisió si-

gui 'educativa' –en el sentit que aquest sigui el seu principal i únic objectiu", sinó que allò que cal és 'controlar allò que es veu' i a més a més cal que les administracions repensin "molt a fons quin és el paper de les indústries culturals i particularment de la televisió a l'hora de participar, des del seu lloc, en l'educació cívica dels ciutadans".

Si els mitjans de comunicació, sobretot la televisió, podrien resultar uns fidels aliats per a la difusió dels valors educatius que pot transmetre el futbol professional, en la realitat es converteixen en veritables enemics, competidors dels educadors. En tot cas, hem de ser capaços d'educar els nois i noies perquè siguin ciutadans crítics davant el que veuen a la televisió. Aquest ja seria un gran pas.

I els altres esports d'alt nivell, també són poc educatius?

Calia fer-nos aquesta pregunta. I també calia reflexionar sobre la resposta. Crec que tots hi estarem d'acord: hi ha molts esports d'alt rendiment o alt nivell, que no reproduïxen contravalors. D'altra banda, cal assenyalar que no tenen, ni de bon tros, l'impacte mediàtic ni econòmic que té el futbol professional.

Els valors i la identitat dels esports queden recollits en el seu reglament. I el reglament, les regles de joc, tot citant un altre cop Salvador Cardús, no són sinó unes convencions necessàries perquè la convivència en el terreny de joc sigui com més plaent i lúdica millor. Tot seguit veurem una sèrie de regles, convencions, que hi ha en esports d'alt nivell que ajuden, i molt, al *fair play*.

En qualsevol esport de combat (judo, karate...) el reglament determina l'obligació de fer la salutació en entrar al tatami o en començar i acabar l'assalt.

En el bàsquet els jugadors han d'aixecar la mà quan fan una falta. Aquesta acceptació de la falta comesa és un acte que ajuda al joc net. A l'handbol, un esport de molt contacte, les faltes i les sancions disciplinàries estan molt ben cata-

logades amb una clara gradació en funció de la gravetat de l'acció. Existeixen les exclusions, per exemple, que són expulsions momentànies de dos minuts que deixen l'equip infractor en inferioritat, permeten al jugador reflexionar sobre la seva actuació i tornar al terreny de joc.

Tant el minibàsquet com el minihandbol tenen uns reglaments que intenten extreure el potencial formatiu d'aquests esports, tot potenciant, per exemple, les rotacions entre jugadors, afavorint que no sempre juguin els mateixos i prohibint la defensa individual en el cas del minibàsquet... Reflexionem sobre les diferències que hi ha entre el reglament del futbol o fins i tot el futbol sala professional i el reglament del futbol o futbol sala en edat escolar. Cap ni una.

A vegades, és el currículum ocult d'aquests altres esports el que provoca accions cíviues. Al voleibol, donar-se la mà i animar-se entre jugadors del mateix equip en acabar gairebé cada punt, tant si s'encerta com si hi ha errada, en rugbi l'equip guanyador fa el passadís aplaudint l'equip perdedor en finalitzar el partit, etc.

Mesures per a un futbol professional... educatiu

El món del futbol professional està ple de models negatius, de referents perjudicials. Entrenadors que protesten les decisions arbitrals, que aprofiten les rodes de premsa per queixar-se dels seus jugadors, directius que escalfen un partit, etc. Veiem, doncs, que fruit de la força mediàtica del futbol, caldria que els professionals que en viuen (jugadors, tècnics...) fossin més conscients de la influència i empremta que les seves accions deixen en els infants i joves. L'esport de competició és evident que es mou per interessos molt allunyats del món educatiu, però caldria ajudar a fer que aquest vehicle educatiu tan emprat, que és l'esport, no es malmeti... del tot. Per això, tot seguit comentaré els granets de sorra, que potser són més aviat rocs, que podrien aportar els jugadors per millorar la imatge del futbol professional.

² Salvador Cardús (2003), *Ben educats*, Barcelona, Edicions La Campana.

Disminuir el nombre de targetes grogues i vermelles

Els clubs tenen molt a dir en aquest aspecte. Al marge de la sanció disciplinària imposada per l'àrbitre i el comitè de competició posteriorment, hauria de ser el club qui castigues el seu jugador anticipant-se a les decisions dels organismes disciplinaris. Des del meu punt de vista, puc entendre una targeta groga per una forta entrada en una situació de joc qualsevol, sense premeditació. A partir d'aquí el club hauria de sancionar econòmicament el jugador en totes aquelles targetes que sobrepassin aquest límit establert:

- La segona groga, perquè determina que l'equip jugarà en inferioritat numèrica. Una acció individual incorrecta perjudica tot un col·lectiu.
- Les targetes vermelles directes.
- Les targetes que siguin per una protesta a l'àrbitre.
- Les targetes que resultin d'una baralla amb jugadors adversaris.
- Les targetes per pèrdues deliberades de temps quan l'equip va guanyant.

Reconèixer la falta comesa

Una acció en favor del joc net és aixecar la mà per reconèixer la falta comesa i facilitar així la tasca arbitral. És una actitud que demostra que qualsevol pot cometre una acció incorrecta i que està disposat a evitar-la de nou. Hi ha esports, com el tennis per exemple, on decisions arbitrals equivocades han estat rectificades per l'esportista que s'ha beneficiat de l'errada arbitral. Aquest fet implicar guanyar més rescudament.

Demandar disculpes

Per què resulta tan difícil demanar disculpes? La situació ideal immediatament després d'haver comès una falta és demanar perdó.

Ajudar un adversari a aixecar-se de terra després d'haver-li fet una falta

Una actitud positiva envers el jugador a qui has fet la falta.

No enganyar l'àrbitre

Hi ha moltes maneres de provocar errades arbitrals: tirar-se a terra simulant un penal inexistent, provocar una falta per forçar una expulsió o una targeta d'un adversari, provocar una targeta groga quan només falta una per complir un cycle i així jugar un partit important, tot accelerant la sanció.

No protestar a l'àrbitre

Estem tan acostumats a la protesta posterior a una decisió arbitral que ha arribat un punt en què quan un jugador no protesta no ens plantejem la possibilitat d'error arbitral. Però també al contrari, quan el nostre jugador protesta qüestionem la decisió de forma immediata.

La tasca d'arbitrar és prou complicada com per complicar-la encara més. Un tema de debat habitual és la professionalització dels àrbitres. És curiós que, en aquest sentit, un esport que mou tants diners no hagi posat mai sobre la taula, de forma seriosa, la possibilitat de professionalitzar la tasca arbitral. Si més no, aprofitant els grans avenços tecnològics, ens podríem apropar al sistema d'arbitratge del futbol americà, on l'equip arbitral està permanentment connectat a un conjunt de càmeres que visualitzen cada jugada amb poc marge d'errada. Potser no interessa: l'errada arbitral humana, genera debats, omple pàgines de diaris esportius, provoca desconfiança...

No tirar escopinades a terra

La gran majoria de jugadors de futbol tiren escopinades a terra contínuament. De ni-

vell alt, mitjà i baix. Fisiològicament, no crec que tinguin aquesta necessitat, atès que els practicants d'altres esports no ho fan. Aquest fet provoca que nens i nenes en edat escolar tirin escopinades al pati de l'escola, al metro, al bus, a la pista poliesportiva de l'escola...

No perdre el temps expressament

Aquesta és una conducta antiesportiva i de manca de respecte. En altres esports, com l'handbol, se sanciona amb "joc passiu" ja que es considera falta que un equip perdi temps i es negui a atacar. En el món del futbol un jugador, quan falta poc per finalitzar el partit que va guanyant, se'n va al córner a perdre temps, fa passades al seu porter, no avança, no ataca, no arrisca...

I nosaltres com a educadors, hi podem fer alguna cosa?

En l'esport, com en la vida allò que es diu "donar exemple" és una de les maneres més eficaces de triomfar en el món de l'educació en valors. El professor que vol que els seus alumnes siguin puntuals ha de ser sempre el primer a arribar, si vol ser exigent amb l'alumnat, en primer lloc ha de ser exigent amb ell mateix. D'això se'n diu ser coherent i responsable en el fet que som el model més immediat que tenen els infants i joves que estem educant. Bàsicament, tal i com deia a la part introductòria de l'article, la nostra tasca ha d'anar encaminada a formar ciutadans ben educats, perquè respectin unes normes mínimes, però necessàries, per fer possible una millor convivència i perquè han de ser crítics amb tot allò que els envolta. I un dels elements més present en l'entorn dels infants i joves és l'esport, i molt especialment l'esport rei del nostre país, el futbol.